

GENERÁLNA PROKURATÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
Štúrova ul. č. 2, 812 85 BRATISLAVA 1

Špeciálnemu prokurátorovi
riaditeľovi trestného odboru
riaditeľke medzinárodného odboru
vedúcemu prieskumného oddelenia
vedúcej organizačno-kontrolného oddelenia
Generálnej prokuratúry
Slovenskej republiky

Všetkým
krajským prokurátorkám
a krajským prokurátorom
v Slovenskej republike

Váš list číslo/zo dňa	Naše číslo:	Vybavuje:	Bratislava
-	IV/1 Spr 27/18/1000- 9	-	15. 05.2020

Vec : Aplikácia ustanovení § 85 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku – usmernenie

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky v rámci svojej pôsobnosti získala poznatky o problémoch v aplikácii ustanovení § 85 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku v postupe orgánov činných v trestnom konaní. Za účelom zjednotenia postupu orgánov činných v trestnom konaní pri aplikácii ustanovení § 85 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku vydávam nasledovné

u s m e r n e n i e:

I.

Obmedzenie osobnej slobody fyzickej osoby predstavuje závažný zásah do jej základných ľudských práv a slobôd garantovaných čl. 17 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), resp. čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ku ktorému môže dôjsť výlučne z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 17 ods. 2 ústavy).

V Trestnom poriadku je obmedzenie osobnej slobody fyzickej osoby ustanovené viacerými procesnými inštitútmi. Medzi tieto inštitúty patrí aj zadržanie podozrivej osoby podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku a obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku. Tieto inštitúty predstavujú dva samostatné spôsoby obmedzenia osobnej slobody. Pre rozlíšenie procesných inštitútov podľa § 85 ods. 1 a § 85 ods. 2 Trestného poriadku sú relevantné faktické okolnosti konkrétnej trestnej veci. Z hľadiska ich aplikácie možno zvýrazniť medzi nimi nasledovné rozdiely.

Zadržanie podozrivej osoby podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku predstavuje zaisťovací procesný úkon spočívajúci v krátkodobom obmedzení osobnej slobody podozrivej osoby. Účelom zadržania podozrivej osoby podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku je preverenie podozrenia zo spáchania trestného činu, jeho právneho posúdenia a existencie dôvodov väzby. Výsledok tohto procesného úkonu určuje ďalší postup orgánov činných v trestnom konaní (napr. prepustenie zadržanej osoby zo zadržania, vznesenie obvinenia, podanie návrhu na vzatie do väzby, postup podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku).

Zadržanie podozrivej osoby podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku možno aplikovať len v predsúdnom konaní po splnení zákonom ustanovených podmienok, ktorými sú:

- existencia podozrenia zo spáchania trestného činu,
- prítomnosť dôvodov väzby (§ 71 ods. 1 alebo ods. 2 Trestného poriadku) alebo možnosť postupu podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku a
- súhlas prokurátora (bez takého súhlasu možno vykonať zadržanie iba v prípade, ak trestná vec neznesie odklad a súhlas vopred nemožno dosiahnuť, najmä ak taká osoba bola pristihnutá pri trestnom čine alebo zastihnutá na úteku).

Splnenie týchto podmienok skúmajú subjekty oprávnené na zadržanie podozrivej osoby, ktorými sú výlučne policajti ustanovení v § 10 ods. 8 Trestného poriadku (vyšetrovateľ Policajného zboru, vyšetrovateľ Policajného zboru zaradený na Úrade inšpekčnej služby, vyšetrovateľ finančnej správy, poverený príslušník Policajného zboru, poverený príslušník vojenskej polície, poverený príslušník Zboru väzenskej a justičnej stráže, poverený pracovník finančnej správy, veliteľ námornej lode - ďalej len „policajt“) a prokurátor (s poukazom na § 230 ods. 2 písm. c) Trestného poriadku).

Prokurátor skúma splnenie podmienok na zadržanie podozrivej osoby podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku pri udelení súhlasu policajtovi na jej zadržanie, pričom zodpovedá za zákonnosť postupu policajta pri tomto procesnom úkone, ktorým sa začína jeho dozorová právomoc (§ 230 Trestného poriadku). Prokurátor je v rámci dozorovej právomoci povinný vyhodnocovať postup policajta z hľadiska dôvodnosti ďalšieho trvania zadržania podozrivej osoby a zákonnosti úkonov trestného konania vykonaných policajtom vo vzťahu k zadržanej podozrivej osobe. Osobitnú pozornosť venuje vyhotoveniu úradného záznamu, ktorý obsahuje komunikáciu s policajtom (pozri usmernenie riaditeľky trestného odboru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky sp. zn. IV/1 Spr 132/14/1000-14 z 30. januára 2015) a úkony, vykonané v rámci dozorovej právomoci v rámci služobnej pohotovosti. Úradný záznam je obsahom dozorového spisu.

Zadržanie podozrivej osoby podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku je prípustné pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní (po začatí trestného stíhania). Zadržanie podozrivej osoby v prípade postupu pred začatím trestného stíhania predstavuje konštitutívny akt, s ktorým Trestný poriadok spája účinky začatia trestného stíhania podľa § 199 ods. 1 tretia veta Trestného poriadku. Dodatočné vyhotovenie uznesenia o začatí trestného stíhania je z tohto dôvodu deklaratórnym aktom, ktorý len osvedčuje stav vytvorený samotným zadržaním ako zaistovacím procesným úkonom. Deklaruje sa len právna skutočnosť spočívajúca v tom, že došlo k vzniku procesnoprávneho vzťahu medzi podozrivou osobou a orgánmi činnými v trestnom konaní, ktorého obsahom sú určité vzájomné práva a povinnosti.

Od zadržania podozrivej osoby podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku majú úkony orgánov činných v trestnom konaní (za predpokladu splnenia zákonom ustanovených podmienok) procesný charakter a ich výsledky môžu byť použité ako dôkazy v trestnom konaní. Z tohto dôvodu je nutné, aby policajt po zadržaní podozrivej osoby postupoval v súlade so zákonom (Trestným poriadkom).

Obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku predstavuje krátkodobé obmedzenie osobnej slobody. Podmienkou na aplikáciu tohto inštitútu nie je prítomnosť dôvodov väzby, ani možnosť postupu podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku, ako tomu je v prípade zadržania podozrivej osoby podľa ustanovenia § 85 ods. 1 Trestného poriadku.

Obmedzenie osobnej slobody podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku možno aplikovať len vo vzťahu k osobe, ktorá bola pristihnutá pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom, ak je to potrebné na splnenie niektorej z alternatívnych podmienok:

- zistenie jej totožnosti,
- zabránenie úteku,
- zabezpečenie dôkazov alebo
- zabránenie ďalšiemu páchaniu trestnej činnosti.

Oprávneným subjektom na obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku je ktokoľvek, teda každá fyzická osoba. Takáto osoba je povinná podozrivú osobu bezodkladne odovzdať útvaru Policajného zboru, útvaru Vojenskej polície alebo útvaru Colnej správy.

Zo znenia ustanovenia § 85 ods. 2 Trestného poriadku vyplýva, že obmedziť osobnú slobodu podozrivej osoby môžu aj príslušníci Policajného zboru, napr. príslušníci policajnej motorizovanej jednotky Policajného zboru, ktorí vykonávajú hliadkovú službu (m. m. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2010, sp. zn. 5Tdo 47/2010 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8. novembra 2012, sp. zn. 5Tdo 70/2012), za predpokladu naplnenia zákonných podmienok ustanovených v § 85 ods. 2 Trestného poriadku (m. m. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. augusta 2016, sp. zn. 5Tdo 58/2016).

Obmedziť osobnú slobodu podozrivej osoby podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku spravidla môže aj policajt. Takýto postup sa aplikuje v prípade, ak policajt nie

je v konkrétnom prípade vo výkone služby, napr. z dôvodu čerpania riadnej dovolenky, osobného voľna alebo z dôvodu práceneschopnosti.

Obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku nie je zaistovacím úkonom, ktorým sa začína trestné stíhanie podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku.

Z hľadiska aplikácie § 85 ods. 3 Trestného poriadku zo strany policajta treba odlíšiť tieto postupy :

I.1 Zadržanie podozrivej osoby policajtom, ktorému úkonu nepredchádzalo zaistenie takejto osoby podľa osobitného zákona (napr. zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov – ďalej len „zákon o Policajnom zbore“) alebo obmedzenie jej osobnej slobody podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku.

Postup podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku vyžaduje splnenie všetkých zákonných podmienok na zadržanie podozrivej osoby, a to bez výnimky.

Obmedziť osobnú slobodu podozrivej osoby formou zadržania je oprávnený výlučne policajt alebo prokurátor za predpokladu, že z jej konania a ďalších konkrétnych skutočností vyplývajú dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 alebo ods. 2 Trestného poriadku alebo sú splnené podmienky na postup podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku. Na tento procesný úkon policajta sa zásadne vyžaduje predchádzajúci súhlas prokurátora. Na zadržanie bezprostredne nadväzujú povinnosti policajta, ktorý tento úkon vykonal. Konkrétne ide o poučenie zadržanej osoby o dôvodoch jej zadržania, oznámenie relevantného podozrenia z trestného činu, prípadne odôvodnenie postupu podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku a jej výsluch (§ 85 ods. 4 Trestného poriadku).

Z ustanovenia § 85 ods. 4 Trestného poriadku vyplýva, že úkony so zadržanou osobou (oznámenie vykonaného zadržania prokurátorovi, spísanie zápisnice o zadržaní, oboznámenie s dôvodmi zadržania, oznámenie podozrenia z konkrétneho trestného činu, vykonanie výsluchu v procesnom postavení zadržaného podozrivého) vykoná policajt, ktorý zadržanie vykonal. Rovnako tento policajt je oprávnený vyhotoviť uznesenie o začatí trestného stíhania (§ 199 ods. 1 štvrtá veta Trestného poriadku).

Vecnú príslušnosť policajta na zadržanie podozrivej osoby a vyhotovenie uznesenia o začatí trestného stíhania určujú najmä ustanovenia § 200 ods. 1, ods. 2, ods. 4 a § 202 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku.

Podľa § 200 ods. 1 Trestného poriadku *vyšetrovanie sa vykonáva o zločinoch.*

Podľa § 200 ods. 2 Trestného poriadku vyšetrovanie sa vykonáva aj o prečinoch, ak

- a) je obvinený vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave okrem prečinov spáchaných vo výkone väzby alebo vo výkone trestu odňatia slobody,
- b) ide o náhle úmrtie obvineného vo výkone väzby alebo odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody,
- c) ide o trestné konanie proti právnickej osobe,

- d) ide o trestné činy extrémizmu, alebo
- e) to nariadi prokurátor.

Podľa § 200 ods. 4 Trestného poriadku *vyšetrovanie vykonáva policajt uvedený v § 10 ods. 8 písm. a) až c).*

Podľa § 202 ods. 1 Trestného poriadku *skrátene vyšetrovanie sa vykonáva o prečinoch, ak nejde o konanie podľa § 200 ods. 2.*

Podľa § 202 ods. 2 Trestného poriadku *skrátene vyšetrovanie o prečinoch, pre ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje tri roky, vykonáva policajt uvedený v § 10 ods. 8 písm. d) až h); o ostatných vykonáva skrátene vyšetrovanie policajt uvedený v § 10 ods. 8 písm. a) a c). Skrátene vyšetrovanie o trestných činoch príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov vykonáva policajt uvedený v § 10 ods. 8 písm. b); policajt uvedený v § 10 ods. 8 písm. b) vykonáva aj skrátene vyšetrovanie o trestných činoch colníkov. Skrátene vyšetrovanie o prečinoch proti životnému prostrediu vykonáva policajt uvedený v § 10 ods. 8 písm. a).*

Z citovaných ustanovení je možné určiť, že vecne príslušným na zadržanie podozrivej osoby a vyhotovenie uznesenia o začatí trestného stíhania je policajt podľa § 10 ods. 8 Trestného poriadku, a to najmä v závislosti na právnej kvalifikácii skutku.

Z ustanovenia § 199 ods. 4 Trestného poriadku vyplýva, že ak nebolo možné, aby vykonal zadržanie a vyhotovil uznesenie o začatí trestného stíhania príslušný policajt, je prípustné, aby takýto úkon vykonal nepríslušný policajt. V takomto prípade nepríslušný policajt je povinný najneskôr do troch dní od vykonania zadržania podozrivej osoby odovzdať trestnú vec príslušnému policajtovi spolu s uznesením o začatí trestného stíhania.

1.2 Prevzatie podozrivej osoby policajtom, ktorému úkonu predchádzalo zaistenie takejto osoby podľa osobitného zákona.

Takýto postup prichádza do úvahy spravidla v prípade zaistenia osoby, ktorá sa nachádza na mieste trestného činu bezprostredne po jeho spáchaní a je potrebné zistiť jej súvislosť s trestným činom. V takomto prípade príslušník Policajného zboru zaistí osobu postupom podľa § 19 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore.

Podľa § 19 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore *policajt je oprávnený zaistiť osobu, ktorá sa nachádza na mieste trestného činu bezprostredne po jeho spáchaní a je potrebné zistiť jej súvislosť s trestným činom.*

Podľa § 19 ods. 4 zákona o Policajnom zbore *policajt je povinný odovzdať zaistenú osobu orgánom činným v trestnom konaní alebo inému príslušnému orgánu, ak po vykonaní úkonov zistí, že sú dôvody na jej odovzdanie, a ak ide o zaistenie osoby podľa odseku 1 písm. f) v súvislosti s trestnými činmi terorizmu alebo o zaistenie osoby podľa odseku 1 písm. g), nesmie zaistenie osoby trvať viac ako 48 hodín od obmedzenia osobnej slobody.*

V takomto prípade policajt podľa § 85 ods. 3 Trestného poriadku prevezme zaistenú osobu, ktorej osobná sloboda bola obmedzená podľa § 19 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore. O prevzatí osoby spíše zápisnicu, v ktorej uvedie miesto a čas prevzatia a osobné údaje podozrivej osoby. Následne sa oboznámi s okolnosťami obmedzenia osobnej slobody takejto osoby, úradným záznamom vyhotoveným príslušníkmi Policajného zboru a ostatnými okolnosťami prípadu (dôvodom, pre ktorý sa osoba nachádzala na mieste činu a aká je jej súvislosť s trestným činom). V prípade, ak po preskúmaní týchto podkladov policajt prijme záver, že v konkrétnej trestnej veci u zaistenej osoby nejde o podozrenie z trestného činu, písomným opatrením prepustí takú osobu na slobodu (§ 85 ods. 4 prvá veta Trestného poriadku).

V prípade, ak policajt prijme záver, že v konkrétnej trestnej veci ide u zaistenej osoby o podozrenie z trestného činu a sú splnené podmienky podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku, vo vzťahu k osobe, ktorej osobná sloboda bola obmedzená podľa § 19 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore, následne postupuje podľa § 85 ods. 3 Trestného poriadku.

Takýto postup príslušníkov Policajného zboru nie je prípustný v prípade osoby, ktorá bola pristihnutá pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom, kedy sa aplikuje postup podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku (pri splnení ďalších zákonných podmienok upravených v tomto ustanovení).

1.3 Prevzatie podozrivej osoby policajtom, ktorému úkonu predchádzalo obmedzenie osobnej slobody takejto osoby podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku.

V prípade, ak policajt podľa § 85 ods. 3 Trestného poriadku prevezme podozrivú osobu, ktorej osobná sloboda bola obmedzená napr. príslušníkmi Policajného zboru podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku, oboznámi sa s okolnosťami obmedzenia osobnej slobody podozrivej osoby, úradným záznamom vyhotoveným príslušníkmi Policajného zboru a ostatnými okolnosťami prípadu. V prípade, ak po preskúmaní týchto podkladov policajt prijme záver, že v konkrétnej trestnej veci u podozrivej osoby nejde o podozrenie z trestného činu, písomným opatrením prepustí takú osobu na slobodu (§ 85 ods. 4 prvá veta Trestného poriadku).

V prípade, ak policajt prijme záver, že v konkrétnej trestnej veci ide u podozrivej osoby o podozrenie z trestného činu a sú splnené podmienky podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku, vo vzťahu k osobe, ktorej osobná sloboda bola obmedzená podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku, následne postupuje podľa § 85 ods. 3 Trestného poriadku.

II.

Týmto usmernením sa zrušuje usmernenie generálneho prokurátora Slovenskej republiky z 13. marca 2013, sp. zn. IV/1 Gn 1779/12-18.

III.

Toto usmernenie nadobúda záväznosť 25.05.2020.

JUDr. Jaromír Čížnár
generálny prokurátor
Slovenskej republiky